

מלאכותית מתורם יהודי זר הוא ממזר, יהיה תלוי דין חיוב המזונות בשאלה הכללית של חיוב מזונות לממזר; ולאותן שיטות שאין הבן מתייחס כלל אחר בעל-הזרע, יהיה פטור ממזונות¹⁵⁰.

בעל עקר, שהסכים שאשתו תופרה בהזרעה מלאכותית מגבר זר, והתחייב במזונות ובחינוך הילד, ואחר התגרשו בני הזוג, והבעל הסכים להמשיך לשלם מזונות, ובלבד שיהיה רשאי לבקר את הילד, ויהיה רשום כבנו, והאם מסרבת לקבל מזונות, ומסרבת להרשות לבעל לבקר את הילד, אין להכיר בו כלל כאבי הילד, וכל סעיפי ההסכם ביניהם מבוטלים¹⁵¹.

הזרעה מתורם זר שהוא גוי

^{אוצר החכמה} החששות — כל הפוסקים סבורים שלכתחילה אין לעשות מעשה זה, שהוא מכוער ומתועב. מאידך, ברור שבהזרעה מתורם גוי לא קיים החשש שמא ישא אח את אחותו מאביו, שהרי אין הוולד מתייחס אחרי אביו הגוי, גם כשהוא נולד בדרך כל הארץ, קל-וחומר כשהוא נולד בהזרעה מלאכותית.

יש מהפוסקים שאסרו הזרעה מלאכותית מתורם גוי בכל מקרה, עקב החששות האחרים הקיימות בהזרעה מלאכותית מתורם זר. חששות אלו

אין ממזרות בהזרעה מלאכותית¹⁴⁴; יש מי שכתב, שהשאלה תלויה אם הוולד מתייחס אחר בעל הזרע, שאם הוא בנו לכל דבריו, הרי הוא ממזר, ואם אין הוא בנו, אין חשיבות לעובדה שבעל הזרע הוא ממזר¹⁴⁵; ויש מי שכתב, שבכל מקרה הוולד כשר, אפילו אם בדרך כלל בעל-הזרע הוא אביו לכל דבר, שכן רק כביאה ממש הולכים אחר הפסול¹⁴⁶.

כיבוד אב — יש מי שהסתפק בנוולד מהזרעה מלאכותית מאיש זר, ואחר-כך נודע לו מי בעל-הזרע, אם חייב הוא בכיבוד אב כלפיו או לא¹⁴⁷. והספק הוא שאפילו ממזר חייב בכיבוד אב, אך מאידך אולי חייבה התורה בכיבוד אב רק במי שנולד בדרך כל הארץ.

קטלנית — אשה שקיבלה הזרעה מלאכותית מתורם זר, ומת התורם, ואחר כך קיבלה הזרעה מלאכותית מתורם זר אחר, ומת גם הוא, אין דינה כקטלנית¹⁴⁸.

מזונות — בעל עקר שהסכים שאשתו תופרה בהזרעה מלאכותית מגבר זר — יש הסבורים, שחייב הוא לשלם לאשה מזונותיה ומזונות הוולד שנולד עקב הזרעה זו, וחיוב המזונות לוולד הוא מדין ערב¹⁴⁹; ויש מי שחלקו וכתבו שלאותן שיטות שהוולד כשר ומתייחס אחר בעל-הזרע, יש חיוב מזונות על התורם הזר; לאותן שיטות שהנולד מהזרעה

אות שי. [148] אאמו"ר בס' הלכות נשים, פ"ז ס"ח. [149] בית הדין הרבני בחיפה, ו' מנחם-אב תשל"ז, הובא ע"י י. גרין, אסיא, ה' תשמ"ו, עמ' 125-142. [150] ראה י. אינדיג, דיני ישראל, שם. [151] ביה"ד הרבני הגדול,

[144] שו"ת ברית יעקב, חאבהע"ז סי' ד בהגהה; הגר"ש ישראל, תורה שבעל פה, לג, תשנ"ב, עמ' מא ואילך. [145] שו"ת משפטי עוזיאל, חאבהע"ז סי' יט. [146] שו"ת אגרות משה, חאבהע"ז ח"ג סי' יא. [147] תו"ש שמות, פ"ב,

מחוייבת, ושייך שיצא מזה קנאה גדולה לבעלה, ולכן אין זה עצה טובה¹⁵⁴.

מעמד הוולד והאשה — לכל הדעות, הוולד הנולד בהזרעה מלאכותית מתורם גוי הוא ישראל כשר כאמו, אינו צריך גיור, ואם הוולד הוא בת, היא איננה פגומה לכהונה, ובמקרה שהאם היא כהנת או לוייה — הוולד כמותה, והאשה עצמה אינה מתחללת, ולא נעשית זונה משום כך. ואולם יש שכתבו שחייב הבעל לפרוש מאשתו שלושת חדשי הבחנה¹⁵⁵; ויש מי שכתב, שאינו חייב לפרוש¹⁵⁶.

יש מי שכתב, שבמקרה שאין לו אב, הרי הוא פטור מכיבוד אם¹⁵⁷; ויש מי שכתב, שבכל מקרה שיש לו אם, הרי הוא חייב בכיבוד אם¹⁵⁸.

פדיון הבן — בן הנולד בהזרעה מלאכותית מזרע גוי חייב בפדיון-הבן, והחובה היא על הבן עצמו, ולעניין ברכה הדבר הוא ספק¹⁵⁹.

הירש פרידמן, ברוקלין תשכ"ה, קונט' מא-מג, שפירסם מכתבו של הגר"מ פיינשטיין, שנוטה לחזור בו מהיתר זה, והביא דבריו בשו"ת ציץ אליעזר, ח"ט סי' נא שער ד פ"ה, וראה מכתבו של הגר"מ פ' בשו"ת חלקת יעקב ח"ג סי' מז. אך ראה בשו"ת אגרות משה חאבהע"ז ח"ג סי' יד, וחבאהע"ז ח"ד סי' לב אות ה, שכתב שכל תשובותיו הקודמות כולם אמת וברור לדינא, לא שייך להתחרט מהם, וליכא שום חששות בזריקת זרע של נוכרים. [154] שו"ת אגרות משה, שם. [155] פסקי עוזיאל בשאלות הזמן, סי' נג; הגרש"ז אויערבאך, נועם, שם; שו"ת אגרות משה, שם. [156] הגר"ש ישראל, הובאו דבריו בשו"ת במראה הבזק ח"ג סי' קכו. [157] מנ"ח מ' לג. [158] מנחת סולת מ' לג אות ג. [159] שו"ת שבט הלוי, ח"ג סי' קעו. וראה עוד בשו"ת משנה

כוללים: חילול השם להתיר דבר שמתועב בעיני הגויים (בעיקר הקתולים); חשש של היתר יבמה לשוק; חשש שמא ייבם אשת אחיו מאמו; ספקות ובעיות בירושה; חשש להפקרות מינית; הצורך בחודשי הבחנה; החשש לדעת מיעוט הפוסקים שגם במקרה כזה צריך גיור; עניין רוחני של עירבוב תכונות של גוי בזרע קודש; חשש תקלה שאם הוולד תהיה נקבה עלולה להינשא לכהן¹⁵²; לעומתם, יש שכתבו שמעיקר הדין אין איסור בהזרעה מלאכותית מתורם גוי לאשת-איש, ובשעת דחק גדול, כשמצטערים ההורים בהשתוקקם לוולד, ואין ביכולתם ללדת כדרך כל הארץ, מותר השימוש בזרע גוי¹⁵³. נימוקיהם: אין בגוי גזרה שמא ישא אח את אחותו, ואין לחדש גזרות מדעתנו ולומר שמא ייבם אשת אחיו מאמו ויוציא את אמו לשוק, ואין הוולד הנוצר בהזרעה מלאכותית פסול לכהונה. אמנם מהמתירים יש מי שכתב "למעשה לא הוריתי לעשות כן, מטעם שלעניין קיום מצות פריה ורביה לבעלה אין כלום, והאשה הא אינה

נא/ 697, דוד פנינה נ' דוד אלעזר. [152] ראה — הר"מ מאירי, הפרדס, שבט תשט"ז; הר"י וועלץ, תל-תלפיות, תמוז תרצ"א; הגר"י טיטלבוים מסאטמר, המאור, שם, ושו"ת דברי יואל, סי' קז-קי; הרב ש. הלברשטאם, המאור, שם; שו"ת וישב משה, ח"ב סי' ל; שו"ת ישכיל עבדי, שם; הרב יודלביץ, נועם, ח"ז; שו"ת חלקת יעקב, ח"א סי' כד, וח"ג סי' מה; שו"ת מנחת יצחק, ח"ד סי' ה; שו"ת ציץ אליעזר, ח"ג סי' כז, ושם ח"ט סי' נא שער ד; שו"ת שרידי אש ח"ג סי' ה; שו"ת חשב האפור ח"א סי' קמ; שו"ת שבט הלוי ח"ג סי' קעה. [153] הגרש"ז אויערבאך, נועם, שם; הגר"ש ישראל, הובאו דבריו בשו"ת במראה הבזק ח"ג סי' קכו; שו"ת אגרות משה, חאבהע"ז ח"א סי' עא; שם, ח"ב סי' יא וסי' יח. וראה בספר צבי חמד להרב צבי